

REMISSVAR
2018 10 08

Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet
Box 1278
116 74 Stockholm

Ju2018/03629/L4

Justitiedepartementet
Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap

Remissvar avseende DS 2018:30 Tillståndsprövning av vapendelar m.m

Beredda tillfälle därtill avger Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, SDSSF, ("Förbundet") härmed följande remissvar.

Förbundet anser att utredaren, trots uppdrag från regeringen om att lägga fram förslag som ska underlätta för vapenägarna samtidigt som de inte ska försämra säkerheten, inte lagt fram sådana förslag utan i istället i flera fall föreslår åtgärder som riskerar att leda till ökad rättsosäkerhet.

Förbundet:

AVSTYRKER	Förslaget att polismyndigheten ska få utfärda föreskrifter för aktivitet
AVSTYRKER	Förslaget om utformning av "vapendelsgarderob"
AVSTYRKER	Förslaget om att Sverige inte ska acceptera EU-vapenpasset
AVSTYRKER	Förslaget om att ändra undantagsgrund för innehav av helautomatiska vapen.
AVSTYRKER	Förslaget om att instickspipor i klass 1 ska särbehandlas jämfört med sådana i klass 2-4.
AVSTYRKER	Förslaget om att inte låta godkända handlare administrera byten inom vapengarderoben
AVSTYRKER	Att det vilseledande begreppet "synnerliga skäl" behålls i vapenlagstiftningen.

Inledning

De flesta av förslagen i utredningen berör främst jägare och jaktvapen, men som en följd av vapenlagstiftningens utformning i Sverige kommer regler som påverkar jakt även påverka vapenägare i stort. En regel som gör att en jägare måste skaffa ett extra jaktvapen innebär exempelvis som en följd hur polismyndigheten tolkar förvaringsreglerna innebär samtidigt en begränsning av en målskytts, som också är jägare, möjligheter att skaffa ett extra vapen för idrottskytte.

Förbundet vill särskilt understryka att utredningens syfte var att underlätta för vapeninnehavare men utan att minska på säkerheten. Förbundet finner att utredaren i flera fall bortsett från detta syfte. Det gäller exempelvis förslaget att inte tillåta byten hos godkända handlare, förslaget om ändrad undantagsregel för licenser på helautomatiska vapen samt förslaget om att ge polismyndigheten föreskriftsrätt för definitionen av aktivitet. I det första fallet är det ostridigt att en sådan regel inte kan påverka säkerheten eftersom det handlar om att samme vapenägare har samma mängd vapen som tidigare. I de två sistnämnda fallen föreslås istället regleringar som kan leda till ökad rättsosäkerhet för enskilda.

Förbundet välkomnar att utredaren gör samma tolkning av "Synnerliga skäl" som gjordes i SOU 1998:22, en tolkning som förbundet delar. Förbundet finner det emellertid förbryllande att utredaren, trots kännedom om att Polismyndigheten inte gör samma tolkning, inte föreslår att begreppet ska strykas ur lagstiftningen, utan istället vill upphöja myndighetens vantolkning till gällande rätt. Det måste också i sig anses vara angeläget att lagstiftning inte innehåller formuleringar eller begrepp som kan feltolkas.

Förbundet vill även påtala att flera av förslagen inte kommenteras i utredningen och att det inte görs någon konsekvensanalys rörande dessa förslag.

Nedan beskrivs bakgrunden till Förbundets ställningstaganden. Förbundet tar även tillfället i akt att peka på områden är vapenlagstiftningen bör förtydligas men som inte berörts av utredaren.

Om regleringen av helautomatiska vapen

Förbundet bedriver inte något skytte med helautomatiska vapen men vill ändå ta tillfället i akt att påpeka att de nya regler för k-pistsskytte som utredaren presenterar innebär ett direkt hot mot denna idrottsgren.

Efter Sveriges inträde i EU krävs för få utfärdade licenser för helautomatiska vapen ett undantag från huvudregeln att vapen i kategori A (som omfattar militära vapen) är förbjudna för civilt innehav. Det finns två undantagsgrunder, dels att man har en "hög säkerhetsnivå", dels att vapnen har betydelse för det nationella försvaret. Sverige valde vid EU-inträdet att välja den förstnämnda grunden. Det svenska systemet med vapenlicenser och krav på säker förvaring befanns då uppfylla kraven. Utredaren vill i istället använda sig av den andra undantagsgrunden. Detta innebär flera problem. Även om Försvarsmakten vid flera tillfällen¹ understrukt hur viktigt civilt skytte med helautomatiska vapen är för dem och för totalförsvaret skulle en ändring kunna göra framtiden för skyttegrenen k-pistsskytte beroende av Försvarsmaktens inställning istället för att grundas i intresset för idrotten. Det skulle skapa en osäkerhet som skulle kunna skada

¹ Försvarsmaktens svar på remiss på EU-kommissionens förslag till ändringar i EU:s vapendirektiv (91/447/EEC), Försvarsmaktens yttrande kring promemorian Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv DS 2018:1.

idrotten. Det nuvarande undantaget som också är godkänt av EU och skulle säkra idrottsgrenens fortlevnad utan att göra den beroende av Försvarmakten. Att byta undantagsgrund skulle skapa rättsosäkerhet utan att något uppnåddes istället. Det framgår inte heller av utredningen vad syftet med denna ändring är, eller ens om det finns något syfte.

En ändring av undantagsgrunden skulle också exkludera samlare eftersom deras innehav av halvautomatiska vapen inte motiveras med betydelse för det nationella försvaret. En sådan ändring som utredaren föreslår skulle därmed riskera att omöjliggöra fortsatt samling av sådana vapen (eller tvinga samlare att deaktivera dem och därmed förstöra värdet på samlingsföremålen). Utredningen innehåller ingen konsekvensanalys men en sådan hade utan tvekan visat att förslaget skulle kunna medföra mycket betydande ekonomiska och kulturhistoriska förluster.

Förbundet avstyrker förslaget

Krav för förnyelse av tidsbegränsade licenser

Tidsbegränsade vapenlicenser för enhandsvapen infördes år 2000. De beskrevs, vid tidpunkten för införandet, som en ren formalitet. Utvecklingen därefter har kommit att visa att förnyelser av vapenlicenser kommit att bli allt annat än formalia. Kraven har successivt skärpts och har nått en sådan nivå att exempelvis landslagsskyttar nekats licens för att de inte varit aktiva nog.²

Förbundet konstaterar vidare att utredaren vill ställa högre krav på förnyelse av en licens än för att få licens från första början, vilket är oerhört egendomligt. Här vill förbundet konstatera att den som klarar de kompetenskrav som ställs för vapenlicens ("guldmärke")³ definitionsmässigt är aktiva. Kraven är så ställda att det krävs mycket omfattande träning för att klara dem. Det är, vilket också påpekades när polismyndighetens nya regler var ute på remiss⁴, mycket svårt att påvisa någon som helst nytta med dessa krav.

Utredaren föreslår att Polismyndigheten får rätt att utfärda föreskrifter rörande krav på aktivitet för förnyelse av tidsbegränsade tillstånd. Förbundet menar att det i syfte att undvika rättsosäkerhet är viktigt att reglerna istället för att hanteras i myndighetsföreskrifter skrivs in i lag. Detta gäller inte enbart sagda regler utan samtliga krav för vapenlicens, både för skytte, jakt och för andra ändamål.

Förbundet avstyrker förslaget till förmån för att kriterierna för vapentillstånd regleras i lag.

² Västerviks tidning 2016-01-26 "Orimliga krav för licens"

³ Hos SDSSF motsvaras detta av förbundets silvermärkesfordring

⁴ Svenska Dynamiska Sportskytteförbundets svar på remiss angående Polismyndighetens förslag till ändringar i avsnittet "synnerliga skäl" i 5 kap. FAP 551-3

Frågan om synnerliga skäl

Precis såsom utredaren konstaterar har begreppet 'synnerliga skäl' en helt annan betydelse i vapenlagstiftningen än i annan lag. Utredaren konstaterar precis som i SOU 1998:22 s 136 helt korrekt att i vapenlagstiftningen betyder 'synnerliga skäl' att "särskild skjutskicklighet skall visas samt att viss ålder ska ha uppnåtts". I annan lagstiftning betyder däremot begreppet att något egentligen är helt förbjudet men att undantag kan göras i ytterst sällsynta undantagsfall. Utredaren föreslår däremot inte att lagen ändras för att avspegla detta, utan istället göra ett förtydligande i vapenförordningen.

Förbundet finner det emellertid besynnerligt att utredaren först konstaterar att den tolkning som gjordes i SOU 1998:22 s 136, tillika den som skytteförbunden gjort, är korrekt och den tillämpning som Polismyndigheten gjort sedan 2010, och 2016 skrivit in sina föreskriver och allmänna råd är felaktig men landar ändå i att behålla begreppet i lagen. Ännu besynnerligare är att utredaren vill upphöja Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd – som han tidigare konstaterar bygger på en felaktig tolkning av lagen och av RÅ 2004 ref 32, till gällande rätt genom att skriva in dessa i författningstext. Dessa nya krav på aktivitet (som alltså inte varit resultatet av lagstiftningsändringar) är så långtgående att det till och med behövs formulerats undantagsregler för att personer som är föräldralediga, blir sjuka eller har utlandstjänst inte ska tvingas göra sig av med sina sportskyttevapen och upphöra med idrottandet. Att upphöja dessa polisens regler till lag (eller skriva in dem i förordning) kan också närmast ses som ett belönande av så kallad "myndighetsaktivism".

Förbundet vill här påminna om ett av syftena med utredningen, att "underlätta" för vapenägare och att "förtydliga" i fråga om synnerliga skäl. Den föreslagna ordningen uppnår inget av dessa mål.

Förbundet avstyrker förslaget att behålla "synnerliga skäl" i vapenlagen till förmån för att kriterierna för vapenlicens skrivs in i lag och begreppet synnerliga skäl stryks ur vapenlagstiftningen.

Garderob för licenspliktiga vapendelar

Utredaren föreslår att en "vapendelsgarderob" införs för pipor och slutstycken till jaktvapen. Förbundet menar att det önskvärt att frågan om tillstånd för licenspliktiga vapendelar regleras i lag eftersom den nuvarande ordning som en följd av Polismyndighetens tillämpning av densamma skapat rättssäkerhetsproblem och lett till att olika regler kommit att gälla i olika delar av landet.

Dock har den lösning som utredaren föreslår påtagliga brister. Utredaren vill att antalet licenspliktiga vapendelar en jägare tillåts inneha villkoras till antalet jaktvapen denne har, där två pipor eller slutstycken ska tillåtas per jaktvapen (eller låda/stomme). Denna begränsning skulle förfela syftet med exempelvis pipbytessystem där idén är att man istället för att köpa flera vapen köper ett system som man sedan kompletterar med olika pipor.

Fördelen med sådana är att jägaren kan anpassa vapenvalet till den jakt som bedrivs men utan de kostnader specialiserade vapen för varje jaktform skulle föra med sig. Utredarens förslag skulle innebära att den som hade ett vapen med pipbytessystem med två extra pipor för att få skaffa ytterligare en extra pipa till detta även skulle behöva köpa ytterligare ett komplett jaktvapen.

Förbundet välkomnar en "vapendelsgarderob" där den som har tillstånd att inneha vapen också ska kunna skaffa ytterligare pipor eller andra licenspliktiga delar till dessa. Förbundet menar dock att det är viktigt att "vapendelsgarderoben" är verklighetsanpassad så att syftet med pipbytesystem inte förfelas. Det kan uppnås genom en skrivning med innebörden att den som har vapentillstånd för jakt presumeras att även ha behov av exempelvis 12 extra pipor eller 12 slutstycken. Förbundet vill här poängtera att extra pipor eller slutstycken inte kan användas utan tillgång till det aktuella vapnet. Därmed kan inte heller antalet innehavda sådana påverka risken för missbruk eller stöld.

Förbundet avstyrker förslaget såsom det är formulerat till förmån för en verklighetsanpassad "vapendelsgarderob" där den som har tillstånd för jaktvapen också får presumeras ha behov av extra pipor och slutstycken till dessa.

Byte hos vapenhandlare

Utredaren har förkastat förslaget att vapenhandlare skulle få sköta byten inom vapengarderoben. Den nuvarande ordningen innebär att den som ska byta ut ett vapen tvingas genomgå en ny licensprocess motsvarande den som krävs för ett nytt vapen. Denna regel går inte att motivera utifrån ett säkerhetsperspektiv eftersom den som anses betrodd att inneha exempelvis ett jaktvapen av fabrikat X också måste antas vara det att ha ett av fabrikat Y. Den svenska vapenlagstiftningen bygger på (Landgren och Åberg 2013 s 15) att man genom krav på licens för innehav och godkänd förvaring av de vapen det beviljats licens ska försvåra att vapen missbrukas eller genom stöld hamnar i orätta händer. Byte av vapen påverkar inte någon av dessa faktorer, eftersom licensinnehavaren är densamme och förvaringen inte ändras.

Utredningen berör inte frågan om byten av vapen med ändamål målskytte. Även för målskytte finns en vapengarderob (om 10 enhandsvapen och 8 långa vapen) så reglerna skulle kunna tillämpas analogt där. Den idrottsskytt som byter ett vapen som den använder för en gren mot ett annat vapen i samma gren, eller till en annan idrottsgren kan inte på något sätt anses vara mindre osäker som vapenägare och inte heller skulle risken för att vapen genom stöld hamnar i orätta händer eftersom vapenägaren dels har samma mängd vapen som tidigare, dels kommer att förvara dem på exakt samma sätt.

I utredningens direktiv angavs att utgångspunkten skulle vara att förslag skulle läggas om rättssäkerheten kunde bibehållas och förändringen kunde förväntas leda till ökad effektivitet. Det är ostridigt att en möjligt att byta vapen direkt hos en godkänd handlare skulle öka effektiviteten.

Utredaren menar emellertid att en sådan möjlighet skulle kunna påverka rättssäkerheten. Det framgår inte på vilket sätt det skulle kunna leda till minskad rättssäkerhet. Den enda tänkbara möjligheten är att en handlare av någon anledning skulle neka ett byte som föll inom reglerna. Detta skulle kunna drabba den enskilde om denne inte, exempelvis som en följd av bristande konkurrens, då hade möjlighet att gå till en annan handlare. Dock är detta något som enkelt skulle kunna lösas genom att behålla möjligheten att söka ett nytt vapentillstånd även vid byten. Behölls denna möjlighet skulle rättssäkerheten för den enskilde definitionsmässigt inte minska.

Förbundet avstyrker förslaget till förmån för att jägare och idrottsskyttar ges möjlighet att byta vapen inom garderoben hos godkända handlare.

EU:s vapenpass

Sverige är det enda EU-land, där både jakt och ett brett idrottsskytte bedrivs, som inte accepterar EU:s vapenpass. Svenska idrottare är välkomna utan extra byråkrati till andra sådana EU-länder men det omvända gäller inte. Istället får personer som exempelvis vill tävla i Sverige söka ett särskilt tillstånd, detta innebär både kostnader och ibland långa handläggningstider. I idrottssammanhang är det vanligt att man kvalificerar sig eller tas ut till en internationell tävling endast en kort tid innan tävlingen hålls. Det har förekommit att utländska idrottare fått avstå tävlingar i Sverige för att de inte hunnit få sina tillstånd i tid. Det faktum att Sverige inte erkänner EU-vapenpassets status innebär också en nackdel i konkurrensen om internationella tävlingar. Att kräva tillstånd utöver EU-vapenpasset fyller heller ingen som helst funktion. Vapenpasset visar att personen i fråga uppfyller kraven för vapentillstånd i hemlandet och någon ytterligare prövning görs inte heller. Det saknas sålunda skäl att inte avskaffa detta krav.

Förbundet avstyrker förslaget och menar att Sverige bör acceptera EU-vapenpasset.

Reglering av instickspipor

Utredaren vill inte att instickspipor i klass 1 ska vara tillåtna för andra än de som bedriver jakt yrkesmässigt och motiverar detta med att vapen inte är tillräckligt hållfasta och att de innebär säkerhetsrisker. Förbundet konstaterar att detta argument är direkt ologiskt. Vapnen hållfasthet kan inte påverkas av yrkesmässigheten hos den som hanterar dem. Vidare ska påpekas att gränsen för klass 1 inte är en gräns baserad på vilket gastryck som ammunitionen utsätter vapnet för, utan är baserad på kulans energi efter 100 meter. Därmed kan inte heller anföras att en instickspipa i en kaliber som inte når klass 1 definitionsmässigt sägas vara säkrare än sådana som når över denna.

Utredaren påstår också, vilket är direkt felaktigt, att "alla typer" av instickspipor försämrar precisionen. Det saluförs idag kombinationsjaktvapen av brytmodell (dubbelstudsare, dubbelstudsardrillingar och sk "bergstutzen") där instickspiporna är (permanent) monterade redan från början, det finns ingenting som tyder på att vapen som konstruerade på detta sätt skulle ha sämre precision än andra vapen av samma typ. Snarast erbjuder denna konstruktionslösning fördelar då det är lättare att justera samskjutningen jämfört med sådana än där piporna är lödda ihop. Förbundet konstaterar att det saknas grund för att behandla instickspipor i klass 1 på annat sätt än sådana i klass 2-4.

Förbundet avstyrker förslaget till förmån för att de regler som idag gäller instickspipor i klass 2-4 utsträcks till att även omfattar instickspipor i klass 1.

Förtydligande rörande godkännande av vapen

Naturvårdsverket har i samband med presentationen av förslaget till ny föreskrift för jaktmedel föreslagit att de skall avstå befogenheten att avgöra vilka vapen som är lämpliga till jakt. Istället vill de att Polismyndigheten tar över denna befogenhet. Detta har sannolikt föranletts av att Polismyndigheten i flera fall inte accepterat Naturvårdsverkets avgöranden vilket tvingat fram kostsamma rättsprocesser.

Naturvårdsverket har sedan 1968 haft denna befogenhet för jaktvapen. (När det gäller vapen för målskytte har alltid sådana betraktats som lämpliga om de överensstämmer med reglerna i det aktuella grenreglementet). Förbundet menar att det av rättssäkerhetsskäl är viktigt att ansvaret

för avgörandet av jaktvapens lämplighet, i väntan på införandet av en ny viltmyndighet, bör ligga kvar hos Naturvårdsverket. Ingen som följt debatten om problemen med vapenlicenshanteringen kan tycka att det vore lämpligt att ge Polismyndigheten ytterligare befogenheter inom detta område.⁵

Naturvårdsverket föreslår också i förslaget att man stryker begränsningen att halvautomatiska vapen inte får ha visst ursprung eller utseende. Denna restriktion har genom åren skapat betydande rättsosäkerhet och bedömningsproblem och Förbundet välkomnar ett strykande av detta. Regleringen infördes dock ursprungligen utan att lagen först ändrats i detta avseende vilket kan tolkas som att det finns ett utrymme i vapenlagen att reglera dylika, för jakt ovidkommande, egenskaper. Förbundet föreslår för detta för att undvika framtida rättssäkerhetsproblem regleras i lag i stället för i myndighetsföreskrifter.

Förbundet förordar att befogenheten att avgöra vilka jaktvapen som är lämpliga för jakt kvarligg hos Naturvårdsverket i väntan på uppstarten av den nya Viltmyndigheten. Förbundet menar också att det bör preciseras i lag att ett vapens ursprung eller utseende saknar betydelse när det gäller dess lämplighet för sitt ändamål.

Auktorisationskrav

2015 infördes krav på auktorisation för skytteförbund. Polismyndigheten har trots beslut om att så skulle ha skett till 2016-01-01 inte utformat några föreskrifter. På vilka grunder auktorisation ges är oklart och präglas av godtycke.

Det Förbundet, liksom många andra remissinstanser varnade för i remissvaret på SOU 2013:7 har sålunda blivit verklighet. Regleringen fyller, vilket också påpekades i de tidigare remissvaren, ingen funktion. Förbundet menar att denna reglering därför bör tas bort.

Rättning av vapenlagen

Förbundet menar att det finns behov av att se över hela den svenska vapenlagens struktur. Idag hanteras både administrativa frågor som rör tillstånd för legala, registrerade vapen och straffbestämmelser som rör kriminell hantering av illegala vapen i samma lag (även om den lagen nästan helt handlar om administrativa regler för vapentillstånd). Det innebär problem och skapar rättsosäkerhet då straffbestämmelser som är avsedda för kriminell hantering av illegala vapen riskerar att tillämpas på fall där brottet handlar om fall där i övrigt laglydiga ägare till registrerade vapen fyllt i blanketter fel eller inte lämnat in handlingar i tid.

Förbundet menar att en uppdelning av lagen i två delar där straffbestämmelserna för kriminell hantering av illegala vapen förs in i brottsbalken och de administrativa bestämmelserna kring registrerade, legala vapen hanteras i separat lag, lämpligen omdöpt till "Lag om vapentillstånd" eller liknande.

⁵ Forskare har uppmärksammat att Polismyndigheten inte anser sig behöva följa lagen i exempelvis vapentillståndsärenden, Holgersson (2018).

Förtydligande om förvaringsregler

Förbundet menar även att frågan om förvaring bör förtydligas i vapenlagen. Enligt vapenlagen 5 kap 2§ ska vapen förvaras i säkerhetsskåp, det stadgas emellertid även att tillstånd får villkoras med att förvaring ska ske på visst sätt. Syftet med denna skrivning var ursprungligen att den som förvarade vapnet på ett annat säkert sätt skulle få fortsätta göra det, liksom att handlare och föreningar – vilkas anläggningar till skillnad från privatpersoners bostäder normalt var obevakade nattetid och dessutom var kända genom annonsering eller skyltning – skulle kunna åläggas hårdare förvaringskrav.

Den har dock genom tillståndsmyndighetens tolkning kommit att få motsatt innebörd, genom att krav på en särskild förvaringsföreskrift av det slag som var avsett för föreningar eller handlare även ålagts privatpersoner. Detta skapar problem för många aktiva skyttar, i synnerhet där det finns flera aktiva i samma hushåll. Förbundet menar att det för att lagstiftarens intention inte ska kunna åsidosättas av tillståndsmyndigheten bör förtydligas att en privatpersons vapeninnehav aldrig kan villkoras med krav på annan förvaring än i säkerhetsskåp (men att lika säker förvaring bör godkännas).

Avskaffande av myndighetens partsställning samt rättshjälp i vapentillståndsmål

De senaste åren har vapenlagstiftningen ändrats på ett sätt som gjort den mer svårtolkad, samtidigt har polismyndigheten börjat omtolka sedan länge etablerad praxis i licensfrågor. Detta har kommit att medföra att ett ökande antal idrottsutövare har också behövt gå till domstol innan de fått sina licenser.

I de flesta förvaltningsmål ges inte rättshjälp, och sådana fall täcks normalt inte heller av hemförsäkringarnas rättsskydd. Det innebär att den enskilde idrottsutövaren – även när vederbörande vinner – står med en advokaträkning på tiotusentals, ibland om målet går till högsta instans – hundratusentals kronor.

Att driva mål utan ombud innebär samtidigt en betydlig mindre sannolikhet att den enskilde kan ta tillvara sin rätt.⁶

Förbundet menar därför att en återgång till den tidigare ordningen där tillståndsmyndigheten inte får överklaga domar som gått myndigheten emot är nödvändig. Förbundet menar vidare att rättshjälp bör ges i vapentillståndsmål.

Roland Dahlman
Ordförande Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet

⁶ Se exempelvis Wejedahl (2017).